

Ziemniaki – znaczenie rynkowe

Daniel Roszak

d.roszak@podr.pl

Jeszcze w 2008 roku powierzchnia upraw ziemniaków w województwie pomorskim wynosiła, według Głównego Urzędu Statystycznego, prawie 29 tys. ha i stanowiła ponad 5% w strukturze zasiewów. Już w następnym roku było to o około 2 tys. ha mniej, a od kolejnego roku oscyluje w granicach 19-20 tys. ha. Spadek powierzchni uprawy ziemniaków w województwie pomorskim między rokiem 2008 a 2020 wyniósł zatem ok. 1/3 i był znacząco niższy, niż odnotowany w skali kraju, sięgając w tym okresie prawie 60% powierzchni (tabela 1).

Czy spadek powierzchni uprawy został zrekompenzowany wzrostem plonów?

W świetle danych statystycznych GUS odpowiedź musi być trochę wymijająca – i tak i nie. Co prawda nastąpił wzrost wydajności, ale zbiory ziemniaków w roku 2020 były w skali kraju o prawie 25% niższe niż w roku 2008. W województwie pomorskim wyglądało to znacznie lepiej, gdyż zbiory w 2020 roku były o prawie 10% wyższe od notowanych w roku 2008. Należy tutaj dodać, że plony ziemniaków są bardzo mocno uzależnione od opadów deszczu, gdyż tylko nieliczne profesjonalne plantacje korzystają z nawodnień. Pod względem plonowania ziem-

Towarowe rośliny okopowe w Polsce to głównie ziemniaki i buraki cukrowe oraz szereg warzyw korzeniowych, takich jak np. marchew, pietruszka, seler czy rzepa. Największy obszar uprawy i znaczenie rynkowe dla przeciętnego gospodarstwa rolnego mają jednak ziemniaki.

Tabela 1.

Rok	Pow. uprawy ziemniaków w woj. pomorskim w tys. ha	Pow. uprawy ziemniaków w Polsce w tys. ha	Udział woj. pomorskiego w powierzchni uprawy ziemniaków w kraju
2008	28,8	548,9	5,25%
2009	26,8	508,0	5,28%
2010	20,9	388,3	5,38%
2020	19,3	225,7	8,55%

Tabela 2.

Rok	Zbiory ziemniaków w woj. pomorskim w tys. ton	Zbiory ziemniaków w Polsce w tys. ton	Udział woj. pomorskiego w zbiorach ogółem ziemniaków w kraju	Plony ziemniaków w dt/ha w woj. pomorskim	Plony ziemniaków w dt/ha w kraju
2008	628,8	10462,1	6,01%	218,3	190,6
2009	610,5	9702,8	6,29%	227,8	191,0
2010	513,5	8187,7	6,27%	245,7	210,9
2020	690,9	7848,6	8,80%	358,0	347,7

niaków pomorscy rolnicy należą do czołówki krajowej. Prawie w każdym roku mieszczą się w trójce najlepszych województw, zajmując często także pierwszą pozycję (tabela 2).

Informacje z Powszechnego Spisu Rolnego GUS w 2020 roku wskazują, że uprawą ziemniaków w wojewódz-

twie pomorskim zajmuje się ponad 8 tys. gospodarstw, co stanowi prawie 26% gospodarstw funkcjonujących aktywnie w województwie. Uprawą ziemniaków zajmowały się głównie gospodarstwa do 50 ha UR. W przedziale 1-5 ha UR znalazło się ponad 17% plantatorów, a w przedziale od

Tabela 3.

Ziemniaki, świeże lub chłodzone	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Eksport w tonach	36 855	36 288	29 081	29 844	105 895	38 022
Import w tonach	120 711	148 731	281 538	209 251	137 742	183 746
Saldo w tonach	-83 856	-112 442	-252 457	-179 407	-31 847	-145 724

*dane wstępne

Tabela 4.

Ziemniaki, świeże lub chłodzone	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Eksport w tys. euro	8 165	8 736	11 817	7 620	16 788	13 258
Import w tys. euro	35 593	40 360	96 266	58 506	35 161	54 128
Saldo w tys. euro	-27 427	-31 624	-84 449	-50 887	-18 373	-40 870

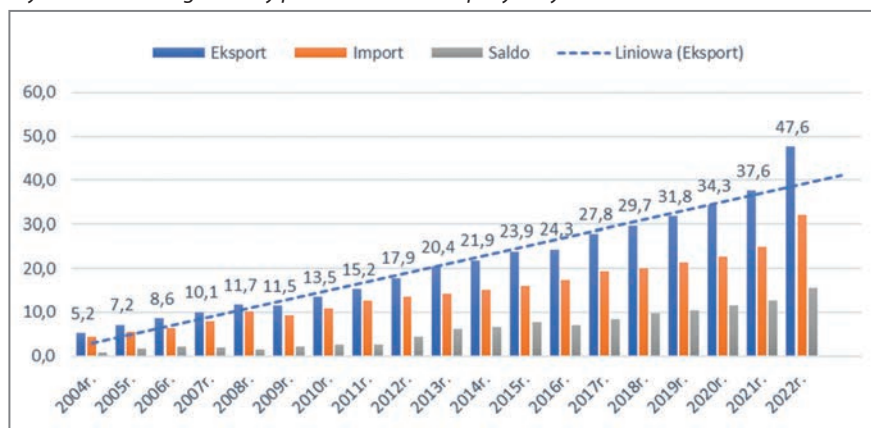
*dane wstępne

Tabela 5.

Ziemniaki, świeże lub chłodzone	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Eksport cena w euro/kg	0,222	0,241	0,406	0,255	0,159	0,349
Import cena w euro/kg	0,295	0,271	0,342	0,280	0,255	0,295
Różnica w cenie euro/kg	-0,073	-0,031	0,064	-0,024	-0,097	0,054

*dane wstępne

Wykres. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi w mld euro

5 do 50 ha UR – 77%. Na jedno statystyczne gospodarstwo, zajmujące się uprawą ziemniaków, przypadło 2,29 ha powierzchni. GUS wskazuje, że w porównaniu do wyników poprzedniego Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku, liczba gospodarstw wielkoobszarowych uprawiających ziemniaki zmniejszyła się o 4,7%.

O ponad 51% wzrosła natomiast powierzchnia uprawy ziemniaków w tych gospodarstwach. Świadczy to o postępującej specjalizacji gospodarstw uprawiających ten gatunek.

W gospodarstwach uczestniczących w badaniach rachunkowości rolnej PL FADN w województwie pomorskim, największe przychody

ze sprzedaży ziemniaków mają gospodarstwa w przedziale od 10 do 20 ha UR. W zależności od roku wynosiły one od 15 do 23% sprzedaży ogółem produktów roślinnych. W gospodarstwach posiadających ponad 20 ha, a mniej niż 50 ha ten udział był zdecydowanie niższy. W zależności od roku mieścił się w granicach od 8 do 18%. W gospodarstwach powyżej 50 ha UR średni udział sprzedaży ziemniaków w całości sprzedaży produkcji roślinnej był najniższy – od 3 do 7%.

Jak wygląda handel międzynarodowy ziemniakami?

Przyjrzyjmy się ostatnim 6 latom (tabela 3 i tabela 4).

Także jednostkowe ceny transakcyjne w euro/kg są najczęściej niekorzystne (tabela 5).

Kupujemy droższe ziemniaki, a sprzedajemy tańsze. Wyjątkiem są tutaj lata 2019 i 2022. Stan ten może wynikać z faktu, że kupujemy ziemniaki wczesne, dobrze przygotowane marketingowo do sprzedaży detalicznej. Wydaje się, że większym problemem jest duża dysproporcja pomiędzy ilością eksportowaną a importowaną.

Obroty w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi nieprzerwanie od 2004 roku (a więc od akcesji do UE) systematycznie i dynamicznie wzrastają. Co ważne, saldo tego obrotu jest dla naszych producentów dodatnie.

Handel ziemniakami należy do tych nielicznych wyjątków, w przypadku których notujemy zdecydowaną przewagę importu nad eksportem i to zarówno w ujęciu ilościowym (w tonach), jak i wartościowym (w euro). Koniecznym warunkiem poprawy sytuacji w tym zakresie jest wzrost specjalizacji, który pozwoliłby na zwiększenie produkcji i standaryzację technologii uprawy, w tym standaryzację odmianową.

Ziemniaki wydają się, póki co, stałym elementem codziennego żywienia dla większości Polaków i pewnie mogłyby stać się produktem bardziej dochodowym dla polskich producentów. ■